

Báró Podmaniczky Frigyes, Budapest Vőlegénye

Pesten született 1824. június 20-án. Gyerekkora a kisváros jellegű Pesten és az aszódi kastélyban telt. Környezete – nem csak az előkelő társaság, de a személyzet is – németül beszélt.

Középiskoláit a (mai nevén) Fasori Evangélikus Gimnáziumban végezte el. 1842-ben az iskola szelleme adta a lökést, hogy magyarul megtanuljon.

Hunfalvy Pál irányításával Késmárkon néhány évig jogot tanult.

Szerelmi bánatának kigyógyítására (sikertelenül) édesanyja ösztönzésére, Ráday Gedeon írnokaként, bekapcsolódott az országos politikába. (A szépséges Szendrőy Elizát, - aki Szapáry gróf felesége lett, de élete során többször inkognitóban segítette őt – kereste a következő nőkben.)

Berlinben egyetemet végzett, és hosszabb külföldi utazást tett. 1847-ben Pest megyei aljegyző. Mánás létére, fiatal kora ellenére, királyi engedéllyel, a pozsonyi országgyűlésen a felsőház tagja, és harcos ellenzékiként mutatkozott be.

1848-ban a Pest megyei országgyűlés felsőházi tagja.

1848 elején megismerkedett egy gyönyörű, előkelő hölgygel, akivel viharos viszonya alakult ki. Később derült ki, hogy a hölgy császári kém volt és a tőle kapott „ajándék” következtében hetekig jeges borogatással nyomta az ágyat.

A szabadságharcba önként jelentkezett és tizedestől huszárkaptányságig jutott, a Károly-huszárok osztályparancsnoka lett a bukás idejére.

A világosi fegyverletétel után besorozták az osztrák hadseregbe közlegénynek. Milánóban és Innsbruckban teljesített szolgálatot. Az osztrák tisztek pikkeltek rá, a legálja

feladatokat bízták rá. Ezek maradéktalan teljesítését követően széleskörű, több nyelven folytatott levelezésével foglalkozott. 1851 nyarán aztán leszerelték.

Visszavonult a közélettől, falura költözött és szépirodalommal, valamint az evangélikus egyház ügyeivel foglalkozott. 1859. december 16-án a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

1867 és 1873 között az evangélikus egyházkerület felügyelője volt, Szákács József püspök világi elnöktársa.

A kiegyezést követően 1868/69-ben az ellenzéki "Hazánk" folyóirat szerkesztője.

Az 1873-ban (Pest – Buda – és Óbuda egyesítését követően) megalakult Fővárosi Közmunkák Tanácsának 32 évig, 1905-ig elnökhelyettese volt. Ez a majdnem két emberöltő alapozta meg mai Budapestünket is.

Elkészült az első rendezési terv. Felépültek a dunai rakpartok, a körutak, a sugár irányú utak, a Váci, a Rákóczi, az Üllői és az Andrássy út, a kontinens első földalattijával, Erzsébetvárosban megkezdődött a csatornázás, az utak bazalt burkolása, megépült három Duna híd, a Margit, a Szabadság és az Erzsébet. Az Operaház, a Blaha Lujza téri Népszínház (hosszú évekig a Nemzeti Színház) a Vámpalota, a várban a Halász bástya, a Várkert bazár.

Tíz évig a Nemzeti Színház intendánsa volt. A színház akkor vegyesen játszott operát és prózai darabokat. Első teendője volt tiszta profilt teremteni, megépíteni a Királyi Operaházat és a Nemzeti színházat, a telekspekuláció miatt ez elsősorban tárgyaló képességének, rugalmasságának volt köszönhető. Mindkét színház sikeresen működött, szabad kezet biztosított számukra, prózai igazgatónak Szigligeti Edét, majd Paulai Edét, operaigazgatónak Erkel Ferencet kérte fel.

A Királyi Operaház 1884-ben Ferenc József avatta fel. Podmaniczky erre az alkalomra kibújt elhíresült pepita kabátjából és honvédtiszti egyenruhát öltött, ennek ellenére „császári és királyi valóságos belső titkos tanácsos” címet vehette át.

A színházak művészeivel és általában a művész társadalommal könnyen szót értett, mert azonos szabadkőműves páholy tagjai voltak.

Anyagi nehézségei miatt kénytelen volt fizetéses állást vállalni, így lett 62 évesen az „Adria” Biztosító Társaság osztály igazgatója.

Utóda a színház élén a nő-és pénzügyeiről elhíresült gróf Keglevich István lett, ahogy várható volt, hamarosan csődbe vitte a színházat és védekezésül mindent elődjére fogott. Podmaniczkyt lelkileg megviselte a vádaskodás. Új feladatot talált magának, megszervezte a „Hajléktalanok Menhelyét”.

A millenáris ünnepekre teljes pompájában kibontakozott (évekig tartó munkájának eredménye) Budapest, az új főváros. Ezt követően azonban visszavonult, a belvárosból sem nyáron, sem télen nem tette ki a lábát, de sorsát szíven viselte, amint látta, hogy az új negyedek gyors fejlődése a belváros rovására történik, felhívást tett közzé a „Belváros Barátaikhoz” és kérte, ott vásároljanak és szórakozni is odajárjanak.

Az évtizedekig kormányzó „Szabadelvű Párt” népszerűsége rohamosan csökkent Podmaniczky átvállalta a vezetését, ez volt egyetlen sikertelen vállalkozása.

Élete vége felé egész életében vezetett naplóját öt kötetbe rendezve lepecsételte és a Nemzet Múzeum könyvtárának adta át azzal, hogy csak születésének 100. évfordulóján nyithatják ki. Erre 1925-ben került sor, addigra a hálátlan utókor elfelejtkezett Budapest völegényéről. Nagy tisztelője

Krúdy Gyula kérésére múzeumi bizottság nyitotta fel. Krúdy szerint irodalmi tevékenysége felejthető, de naplói rengeteg, történelmileg feldolgozandó anyagot tartalmaznak.

A báró diszkréciójára jellemző, hogy gáláns kalandjai partnereink nevét csak monogramjukkal jelölte.

Betegsége hírére, mint a mesékben, szalmával hintették be az utcát, hogy a kocsik kerekének zörgése pihenését ne zavarja. 83 éves korában hunyt el.

Jellemző, hogy róla, akinek mai világvárosunkat, Budapestet köszönhetjük, a legutóbbi időkig még utcát sem nevezett el az utókor (a mai Podmaniczky utca névadója egyik nagybátyja.)

1989. óta az V. kerületben, a 3. metró Arany János utcai megállójánál, aprócska tér őrzi emlékét, s ezt 1991 óta Kő Pál szobra díszíti.

Mi ezzel a cikkel állítunk emléket, Budapest jellegzetes öltözködéséről, „Kockás Bárónak” becézett vőlegényéről.

Budapest, 2018. október 22.

Tánczos Imre